

NEOLITSKA NASELBINA NA RIFNIKU

LOJZE BOLTA

Mestni muzej, Celje

Pri raziskovanju ilirske naselbine na Rifniku je bila v letu 1961 na manjši površini v najnižji plasti (globina 1,95 m) 35 cm debela neolitska plast. Odkrita površina je žal zelo majhna, ker smo na neolitsko plast naleteli ravno na robu do tedaj raziskovanega terena ilirske naselbine.

Na površini, ki je velika 10 m^2 ($5 \times 2\text{ m}$), je bilo v tej neolitski plasti mogoče zaslediti 1 jamo za nosilni steber stavbe, več fragmentov keramike, del žrmlje, 1 kamnito sekiro in 2 kamnita nožiča. Jama za gredo je bila tik ob skalnem čoku. Premer jame je 29 cm, globina pa 15 cm. S svojim spodnjim delom sega že v sterilno rjavkasto ilovko. V jami ni bilo mogoče zaslediti sledov lesa, čeprav ni dvoma, da si jo lahko razlagamo samo kot jamo za stavbni steber. Fragmenti keramike so ležali predvsem v zgornji polovici te 35 cm debele plasti, medtem ko jih je bilo proti dnu vedno manj. Oblike in velikosti stavbe ni bilo mogoče ugotoviti, ker teren ni bil v celoti odkopan.

Opis posameznih predmetov

a) Keramika

1. Fragment zgornjega dela terine iz svetlo rjavo žgane gline. Ustje je nekoliko navzven zavihano. Zgornji rob je malo stanjšan in ravno odrezan. Na zunanji strani tečejo od zgornjega roba navzdol plitke vertikalne kanelure. Velikost: $4,1 \times 3,9 \times 0,65\text{ cm}$. Inv. št. 666.

2. Manjši fragment ramena sivo rjavo žgane gline, mešane s finim kremencem. Na zunanji strani so na ramenu pasovi zaporednih vertikalnih kanelur. Velikost: $3,6 \times 4,1 \times 0,55\text{ cm}$. Inv. št. 667.

3. Manjši fragment zgornjega dela posode z odebeljenim zgornjim robom. Glina je temno rjave barve. Zgornji rob je zoženo zaokrožen. Na zunanji strani je na odebeljenem delu delno ohranjena izboklinica. Velikost: $3,7 \times 4,4 \times 0,9\text{ cm}$. Inv. št. 668.

4. Fragment večje posode iz svetlo rjave gline, mešane z grobim peskom. Od posode ohranjen samo širok trakast ročaj. Velikost: razpon 6 cm, šir. 3,9 cm, deb. 1,1 cm. Inv. št. 669.

5. Manjši fragment posode iz rdeče rjave gline, ki je na notranji strani črne barve. Zunanja površina je zglajena. Prehod iz zgornjega v

spodnji del posode je klekast. Na zgornjem delu so v enakomernih razmakih vrezane tanke vertikalne črte. Velikost: $3,8 \times 3,8 \times 0,8$ cm. Inv. št. 670. T. I, sl. 1.

6. Manjši fragment posode iz rdeče rjave glin, mešane z drobnnozrnati peskom. Na zunanji strani sta dve izboklinici. Velikost: $4,3 \times 3,9 \times 0,8$ cm. Inv. št. 671. T. I, sl. 2.

7. Fragment zgornjega dela posode iz svetlo rjavo žgane glin. Na zunanji strani pod zgornjim robom je pas horizontalno vrezanih linij. Velikost: $2,9 \times 3,1 \times 0,7$ cm. Inv. št. 672.

8. Fragment manjše bikonične posode iz svetlo rjave žgane glin, mešane s kremencem. Na zgornjem delu fragmenta je sled plastičnega ornameta. Velikost: $3,7 \times 4,95 \times 0,45$ cm. Inv. št. 673.

9. Fragment posode iz svetlo rjavo žgane glin. Na zunanji strani so pasovi plitkih kanelur v obliki visečih trikotnikov. Velikost: $4,1 \times 5,2 \times 0,5$ cm. Inv. št. 674.

10. Manjši fragment glinaste zajemalke iz svetlo rjavo žgane glin, mešane s kremencem. Ohranjena je polovica tulca za držaj in del zajemalne površine. Velikost: premer tulca 2,6 cm, ohranjena dolžina 4,2 cm, debelina 1,2 cm. Inv. št. 675.

11. Manjši fragment večjega trakastega ročaja, večje posode iz rdeče rjavo žgane glin, mešane z grobnnozrnati kremencem. Notranja stena posode je temno sive barve. Velikost: šir. 4,65 cm, deb. 1,35 cm. Inv. št. 676.

12. Fragment zgornjega dela skodelice iz rjavo žgane glin, mešane z drobnnozrnati kremencem. Zgornji rob je močno zožen. Na zunanji strani pod zgornjim robom je plastičen krožec. Velikost $3,9 \times 4,9 \times 0,7$ cm. Inv. št. 677. T. I, sl. 3.

13. Manjši fragment posode iz sivo rjavo žgane glin, mešane z grobnnozrnati kremencem. Zgornji rob je ravno odrezan. Na zunanji strani pod zgornjim robom so razvrščene: vrsta horizontalnih vbodov, dve horizontalni kaneluri in zopet vrsta horizontalnih vbodov. Velikost: $3,4 \times 3,35 \times 0,85$ cm. Inv. št. 678. T. I, sl. 4.

14. Manjši fragment rdeče sivo žgane glinaste zajemalke. Tulec za držaj je razmeroma kratek. Glin je mešana z drobnnozrnati peskom. Velikost: premer tulca 2,5 cm, dolžina tulca 1,8 cm, debelina tulca 1,1 cm. Inv. št. 679.

15. Fragmentirana glinasta zajemalka iz svetlo rjavo žgane glin, mešane s kremencem. Ohranjen je tulec za držaj, od zajemalnega dela pa je viden samo ravni zgornji del. Velikost: premer tulca 2,9 cm, ohranjena dolžina 3,5 cm, debelina 0,9 cm. Inv. št. 680. T. I, sl. 5.

16. Fragmentirana glinasta zajemalka iz rdeče rjavo žgane glin, mešane s kremencem. Ohranjen je samo tulec za držaj, pri zajemalnem delu pa je ohranjen samo kos ravnega zgornjega konca. Velikost: premer tulca 2,7 cm, ohranjena dolžina 3,6 cm, debelina 0,9 cm. Inv. št. 681.

17. Fragment večjega trakastega ročaja večje posode iz sivo rjavo žgane glin, mešane z grobnnozrnati kremencem. Velikost: širina ročaja 4,1 cm, debelina 1,5 cm, ohranjena dolžina 7,7 cm. Inv. št. 682. T. I, sl. 6.

18. Fragment posode zvončaste oblike iz sivo žgane glin, mešane s kremencem. Prehod v spodnji del posode je klekast. Na ramenu je vrsta horizontalnih vrezov, kateri sledi 6 horizontalno potekajočih kanelur, za-

ključuje pa jih spet vrsta horizontalnih vrezov. Velikost: $5,1 \times 4,2 \times 0,85$ cm. Inv. št. 685. T. I, sl. 8.

19. Fragment čaše na nogi iz rdeče rjavo žgane gline, mešane s kremencem. Velikost: $4,75 \times 4,0 \times 1,3$ cm. Inv. št. 686.

20. Fragment sivo žgane, bikonično oblikovane posode. Na kleku posode je koničasta izboklina. En del posode je ornamentiran z vrstami horizontalnih vrezov. Velikost: $4,0 \times 6,0 \times 0,7$ cm. Inv. št. 687.

21. Fragment bikonične posodice iz svetlo rjavo žgane gline, mešane s kremencem. Na zgornji polovici posodice so 4 vrstni pasovi kanelur v obliki visečih trikotnikov. Velikost: $4,0 \times 5,3 \times 0,6$ cm. Inv. št. 688. T. I, sl. 7.

b) Ostali predmeti

1. Kamenit nožiček, na enem koncu nekoliko odbit. Velikost: dolžina 1,9 cm, širina 0,75 cm. Inv. št. 756. T. I, sl. 9.

2. Kamenit nožiček. Velikost: $2,2 \times 1,2$ cm. Inv. št. 757. T. I, sl. 9.

3. Delno poškodovana ploščata kamenita sekirica, svetlo zelene barve. Proti rezilu se trapezasto razširi. Rezilo je na kratko polirano in od uporabe poškodovano. Nasprotni konec sekirice je pravokotnega preseka. Velikost: dolžina 6,3 cm, širina $3,1 \times 4,8$ cm, debelina do 2 cm. Inv. št. 683.

4. Fragment žrmlje. Velikost: $13,5 \times 10,6 \times 5,0$ cm. Inv. št. 684.

Poleg naštetih keramičnih kosov in drugih predmetov je bilo v omejenih plastih najdenih še nekaj manjših fragmentov keramike, ki pa jih tu ne bi našteval.

Pri izkopavanjih, žal, nismo našli niti ene cele posode. Tako tudi rekonstrukcija posod na osnovi najdenih fragmentov skoraj ni mogoča. Glina večine posod je močno mešana s kremencem. Tudi zajemalke, katerih posamezne fragmente smo našli, so iz gline, ki vsebuje velike količine peska. Redka izjema med naštetimi je fragment inv. št. 670, ki ima izredno gladko površino. Tudi lom kaže na dobro prečiščeno glino. Ornamentika posod sestoji v glavnem iz plitkih horizontalnih in v posameznih primerih tudi vertikalnih kanelur (inv. št. 672, 674, 678 in 687). Fragment skodelice inv. št. 677 ima pod zgornjim robom plastičen krožec, podobno kot fragment iz Kanzianberga pri Beljaku.¹ Pri nas na Slovenskem lahko iščemo paralele za tip posod — pri tem mislimo na ornamentiko, ki sem jo že zgoraj omenil, in formo — v Drulovki,² Ajdovski jami pri Nemški vasi,³ v Zbelevem pri Ločah in drugod.

Formo si le pri nekaterih kosih lahko približno predstavljamo, na primer pri čaši na nogi inv. št. 686 in pri fragmentu inv. št. 685, kjer se iz ohranjenega fragmenta da slutiti zvončasta oblika.

Zaradi omenjenih ovir odkrita površina ni velika. Zelo verjetno je, da so pri kasnejšem planiranju del te plasti uničili, ker smo posamezne elemente neolitske keramike našli tudi v gornjih plasteh, pomešane med čisto ilirsko

¹ Pittioni, *Urgeschichte des österreichischen Raumes*. Wien 1954, sl. 158, 6.

² Korošec, Drulovka. Ljubljana 1960.

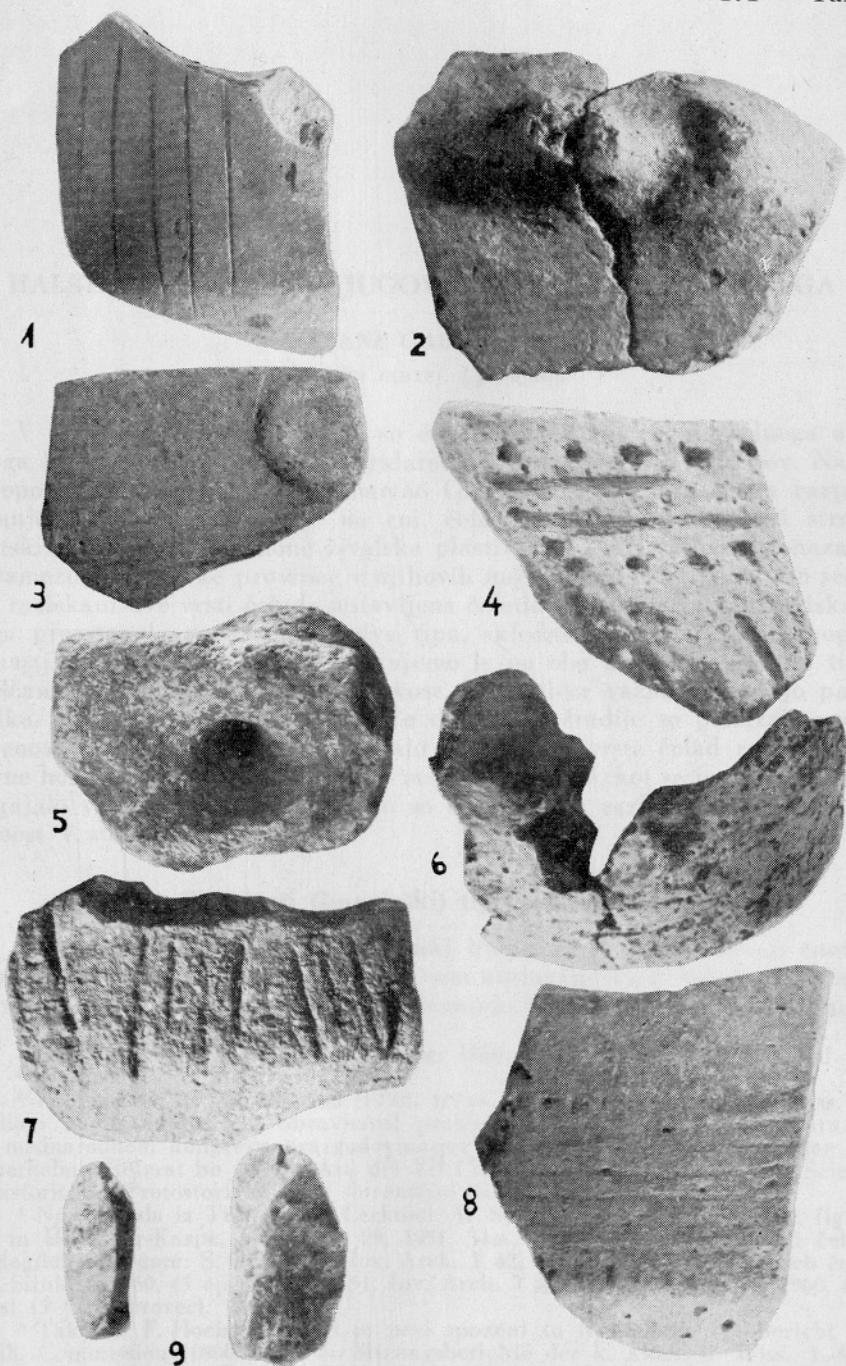
³ Korošec, Kulturne ostaline v Ajdovski jami pri Nemški vasi. Razprave SAZU III. Ljubljana 1955, 45 sl.

ostalino. Vendar se mi zdi že sama ugotovitev, da imamo na Rifniku pod ilirskimi plastmi opravlja še s čisto neolitsko naselbinsko plastjo, dovolj pomembna, da to posebej obravnavamo. Slovenski neolit ima še eno novo najdišče.

SUMMARY

The Neolithic Settlement at Rifnik

During the excavation work of the Illyrian settlement at Rifnik a neolithic cultural stratum was also found on a smaller surface in the lower layer of the former settlement. Preserved are: one hole for the pillar, fragments of ceramics, ladles, a stone ax, and two small stone knives. Our finding place belongs into the series of the neolithic finding places from Slovenia: Drulovka, the cave Ajdovska jama near Nemška vas, and Zbelovo near Loče.

Rifnik: Sl. 1—8. Fragmenti neolitske keramike. — Sl. 9. Kamena nožička.
Zmanjšano

Rifnik: Fig. 1—8. Fragments of the neolithic ceramics. — Fig. 9. Two small stone knives. — Reduced size

